

EKOLOGIK MUAMMOLARNI HAL QILISH

U.I.Sharipova, U.N.Raxmatov, A.A.Shoxakimova, N.T.Raxmatullayeva

Sh.Sh.Zokirov, Sh.I.Rustamov

Toshkent davlat texnika universiteti, O‘zbekiston

1. suv resurslarini boshqarish islohotlari:
 - samarali sug‘orish usullari va suvni tejaydigan texnologiyalarni joriy etish;
 - barqarorlik va adolatli taqsimotni ta‘minlash uchun suvdan foydalanishni tartibga solish.
2. barqaror qishloq xo‘jaligi amaliyotlari:
 - organik dehqonchilik va agro-melioratsiya usullarini ilgari surish;
 - teraslash va o‘rmonzorlashtirish kabi tuproqni saqlash choralarini qo‘llab-quvvatlash.
3. toza energiyaga o‘tish:
 - quyosh va shamol energiyasi kabi qayta tiklanadigan energiya manbalariga investitsiyalar;
 - havoning ifloslanishi va issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish uchun qazib olinadigan yoqilg‘idan voz kechish.
4. tabiatni muhofaza qilish harakatlari:
 - biologik xilma-xillikni saqlash uchun muhofaza etiladigan hududlar va yovvoyi tabiat qo‘riqxonalarni yaratish.
 - resurslarni saqlash va ulardan barqaror foydalanishga ko‘maklashish maqsadida jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalari.
5. o‘rmonzorlashtirish va o‘rmonlarni qayta tiklash tashabbuslari:

Buzilgan landshaftlarni tiklash va tuproq eroziyasini yumshatish uchun daraxt ekish dasturlarini amalga oshirish; ekotizimlarning uzoq muddatli sog‘lig‘ini ta‘minlash uchun o‘rmonlarni barqaror boshqarish usullarini ilgari surish.
6. Integratsiyalashgan chiqindilarni boshqarish tizimlari:

Chiqindilarni boshqarish bo‘yicha keng qamrovli tizimlarni ishlab chiqish, shu jumladan manbadan ajratish, qayta ishlash inshootlari va chiqindixonalarni boshqarish;

 - qayta ishlash tashabbuslarida jamoatchilik va tadbirkorlikning ishtirokini rag‘batlantirish.
7. Iqlimga chidamlilik strategiyalari:

Qurg‘oqchilikka chidamli ekinlar va samarali sug‘orish usullari kabi iqlimga chidamli qishloq xo‘jaligi amaliyotlarini joriy etish.

 - zaif jamoalar uchun iqlim o‘zgarishini yumshatish uchun infratuzilma va erta ogohlantirish tizimlariga sarmoya kiritish.
8. Saqlash strategiyalari:

Noqonuniy kesish va o‘rmonlardan oqilona foydalanishga qarshi kurashish uchun qat‘iy qoidalar va huquqni qo‘llash amaliyotini joriy etish;

– Buzilgan o‘rmon ekotizimlarini tiklash uchun o‘rmonlarni qayta tiklash tashabbuslarini ilgari surish.

– o‘rmonlarni barqaror boshqarish usullarini rag‘batlantirish, masalan, tanlab kesish va jamoat darajasida tabiatni muhofaza qilish harakatlari.

9. chiqindilarni kamaytirish tashabbuslari:

– plastik chiqindilarni yig‘ish, saralash, qayta ishlash va yo‘q qilishni yaxshilash uchun chiqindilarni boshqarish infratuzilmasini takomillashtirish;

– taqiqlar, soliqlar yoki muqobillarni izlash uchun rag‘batlantirish orqali bir martalik plastmassalardan foydalanishni kamaytirish siyosatini olib boorish;

– plastik ifloslanishning atrof-muhitga ta‘siri to‘g‘risida jamoatchilik xabardorligini oshirish va chiqindilarni kamaytirishga qaratilgan xatti-harakatlarning o‘zgarishiga hissa qo‘shish.

10. Kontaminatsiyani nazorat qilish choralari:

– yo‘llarni asfaltlash, qurilish maydonchalarini qoplash va yo‘l bo‘ylab o‘simliklarni ekish kabi changni nazorat qilish choralari ko‘rish.

– avtotransport chiqindilari qoidalarini amalga oshirish va elektr transport vositalari hamda jamoat transporti kabi toza transport texnologiyalaridan foydalanishni rag‘batlantirish.

– chang chiqindilarini kamaytirish uchun tuproq qoplaminin buzilishi va eroziyani minimallashtiradigan qishloq xo‘jaligi amaliyotlarini, masalan, tuproqni himoya qilish va agroo‘rmon melioratsiyasini qo‘llang.

Xulosa

"Xulosa qilib shuni ta‘kidlashni istardimki, O‘zbekiston zudlik bilan e‘tibor va kelishilgan harakatlarni talab qiladigan ko‘p qirrali ekologik muammolarga duch kelmoqda. O‘rmonlarning kesilishi, plastmassa hamda havoning chang va zarrachalar bilan ifloslanishi oqibatlarini aniq bo‘lib, mamlakat ekotizimlari, biologik xilma-xillik va aholi salomatligiga jiddiy tahdid solmoqda.

Biroq, tabiatni muhofaza qilish strategiyalari, chiqindilarni kamaytirish tashabbuslari va ifloslanishni nazorat qilish choralari ko‘rsatilgan yechimlar ushbu muammolarni samarali hal qilish yo‘lini taklif qiladi. Qat‘iy qoidalarni joriy etish, barqaror amaliyotlarni targ‘ib qilish va jamoatchilik xabardorligini oshirish orqali O‘zbekiston atrof-muhit degradatsiyasi oqibatlarini yumshatish va tabiiy boyliklarini himoya qilishni boshlashi mumkin.

Bundan tashqari, ushbu tashabbuslarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun davlat idoralari, korxonalar, jamoalar va fuqarolik jamiyati o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Ekologik barqarorlik yo‘lida sezilarli yutuqlarga erishish uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish, bilim almashishni rag‘batlantirish va resurslarni safarbar qilish zarur.

Kelajakka nazar tashlaydigan bo‘lsak, O‘zbekistonning tabiiy merosini asrab-avaylash va hamma uchun sog‘lom muhit yaratishga ko‘maklashish majburiyatini saqlab qolish juda muhim. Atrof-muhitni muhofaza qilishga ustuvor ahamiyat berib, innovatsion qarorlar qabul qilib, barqaror rivojlanish madaniyatini

rivojlantirib, O‘zbekiston kelajak avlodlar uchun yanada yorqin va barqaror kelajakka yo‘l ochishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yuldashev A.A., Pulatov X.L., Igitov F.B., Sharipova U.I. Chiqindilarni boshqarish texnologiyasi. Darslik. 2022-yil.
2. "Экология: Учебник для вузов" - под редакцией академика А.Г. Тинькова. 2002 г.
3. Основы экологии" - под редакцией А.Д. Губанова и Л.М. Черновой. 2018 г.
4. "Экология и охрана окружающей среды: Учебное пособие" - Н.В. Левин и др. 2012 г.
5. "Экологическое право: Учебник" - С.М. Брагинский и В.В. Караганов. 2008 г.
6. "Биологические основы охраны природы" - под редакцией В.С. Зуева и В.А. Шевченко. 2000 г.